

אֵלֶּזְנֹת

לְעֵלְמֵנוּ עֵקֶת

פְּרֻשַׁת הַבַּהַר - בְּחֻקֵּי

הַסֵּד, אֲדִיּוֹן כ"ט

עַל יְהוּדֵי שְׁכֵמוֹתָךְ בְּאֵת הַכְּתוּב וּמִזְהִיר 'אֵת כֶּסֶף לֹא תִתֵּן בְּנִשְׁךְ'

אֵל תִּקַּח מֵאֲתוֹ נִשְׁךְ וְתִרְבִּית וְגו' (כה, לו).

בֵּין חֲסִידֵי הַשְּׂרָף הֵרַחֵק רַבִּי מְנַחֵם מְנַדֵּל מְקוֹצֵק זִיע"א הָיָה יְהוּדֵי לְמַדּוֹן, שֶׁיֵּשֶׁב בְּאֶהְלָה שֶׁל תּוֹרָה וְהִתְפַּרְנֵס מֵהַלּוֹאוֹת רַבִּית עַל פִּי 'הֵתֵר עֶסְקָא'.

פְּעַם נִכְנַס אוֹתוֹ חֲסִיד לְחַדְרוֹ שֶׁל הַרְבֵּי, בְּשַׁעַת שְׁהַרְבֵּי עִמָּךְ בְּלִמּוּדוֹ בְּפֶרֶק 'אִיזְהוֹ נִשְׁךְ' שֶׁבְּמִסְכַּת בְּבֹא מְצִיעָא, הָעוֹסֵק בְּעֵינָיו הַלּוֹאָה רַבִּית.

כְּשֶׁהִבְחִין הַרְבֵּי בְּנִכְנַס הַרִים אֵת קוּלוֹ וְאָמַר לוֹ: עַל יְהוּדֵי שְׁכֵמוֹתָךְ בְּאֵת הַכְּתוּב וּמִזְהִיר 'אֵת כֶּסֶף לֹא תִתֵּן בְּנִשְׁךְ'. הַחֲסִיד נִדְּהַם מֵהַתּוֹכַחַת הַגְּלוּיָה וְהַבְּלִתִּי צְפוּיָה, וְנִשְׂאָר עוֹמֵד עַל עִמְדוֹ מְבִישׁ וְנִכְלָם, כְּשֶׁהוּא כוֹבֵשׁ אֵת פְּנֵי בְּקָרְקַע. קָרַב הֵנָּה, מִפִּיִּסוֹ הַרְבֵּי, בְּנִדְּאֵי זוֹכֵר אֶתְּהָ אֵת הַפְּסוּיק הַזֶּה, הֲרִי לְמַדּוֹן אֶתְּהָ, הָאֵם יוֹדַע אֶתְּהָ גַם אֵת בְּאוּרוֹ?

אֲסַפֵּר לָךְ סִפּוּר קָצֵר, אֲמַר הַשְּׂרָף זִיע"א, וְתִבִּין לְמָה מִתְפַּנֵּת הַתּוֹרָה בְּאִזְהָרָהּ זוֹ. כְּאֲשֶׁר יֵצְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וְנִצְטוּ לִשְׂאֵל מֵהַמִּצְרַיִם כְּלֵי כֶּסֶף וְכֵלֵי זָהָב, אֲךָ לֹא אֵת כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל הָאֲמִינוּ הַמִּצְרַיִם כְּדִי לְהִשְׁאִיל לָהֶם, הָיוּ יְהוּדִים עֲלוּבִים שֶׁלֹּא הִצְלִיחוּ לְקַבֵּל בְּהִשְׁאִלָּהּ מְאוּמָה, וְלַעֲמַת זֹאת הָיוּ כְּאִלֵּה שֶׁיֵּצְאוּ מִמִּצְרַיִם עֲמוּסִים בְּכֵלִים יְקָרִים. אוֹתָם יְהוּדִים הִגִּיעוּ אֶל הַמְדַבֵּר הַלּוֹהֵט עִם אוֹתָם הַכֵּלִים, שֶׁבְּאוֹתוֹ מְקוּם שׁוֹמֵם רַק הַכְּבִידוֹ עֲלֵיהֶם. מָה עָשׂוּ? הָיוּ בְּיַנְיָהם לְמַדְנִים פְּקָחִים שֶׁגָּלוּ תוֹשִׁיָה וְכִשְׁרֵי הַתְּמַצְאוֹת גַּם בְּמַדְבֵּר, וְהִלְלוּ פְתָחוּ חֲנִיּוֹת תְּכַשִּׁיטִים וְהִצִּיגוּ לְרֹאשׁוֹ אֵת הַטְּבָעוֹת, הַגְּבִיעִים, מַגְשֵׁי הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב מֵרִיבֵי כָּל עֵין, וְשִׂאָר כָּל הַכֵּלִים הַנְּהַדְרִים שֶׁנִּשְׁטְלוּ עִמָּם. וְכֵל אֵלֶּה הַיְהוּדִים שֶׁנִּתְּאוּ לְאוֹתָם הַכֵּלִים, וְהָיוּ זְקוּקִים לְטְבַעַת נִשְׁוֹאֵין אוֹ

גְּבִיעַ לְקְדוּשָׁה, הָיוּ בָּאִים לְקִנּוֹת בְּחֲנִיּוֹת שֶׁהִלְלוּ פְתָחוּ. אֲךָ דָּא עֶקָא, בְּמַדְבֵּר לֹא תִקְנוּ מִטְבַּע עַבּוּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וּמִמִּילָא לֹא הָיָה לְקוֹנִים הַעֲנִיִּים בְּמָה לְשֵׁלֵם. בְּהִכְרַח הָיוּ הַמוֹכְרִים נֹאֲלָצִים לְמַכּוֹר אֵת סְחוּרְתָם הִיקָרָה בְּהִקְפָּה תְּמוּרַת שֵׁטֶר, שְׂאוֹתוֹ הָיוּ הַקוֹנִים מִתְחַיְבִּים לְפָרַע לְכַשְׁיָבוֹאוּ וְיִתְנַחְלוּ בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, אֲלֹא שֶׁהַמוֹכְרִים לֹא הָיוּ חִפְצִים לְהִמְתִּין עִם הַפְּרָעוֹן לְלֹא תְּמוּרָה, עַל כֵּן הָיוּ קוֹבְעִים תּוֹסֶפֶת שֶׁל רַבִּית עַל מִשְׁךְ הַזְּמַן שֶׁיִּמְתִּינוּ לְפָרִיעַת הַחֹב בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל.

אֲךָ בְּשַׁעַת שֶׁקָּבְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת הַתּוֹרָה בְּהַר סִינַי, וְהַמוֹכְרִים הַעֲשִׂירִים שִׁמְעוּ אֵת הָאֲסוּר שֶׁל 'אֵת כֶּסֶף לֹא תִתֵּן בְּנִשְׁךְ' נִפְּלוּ פְנֵיהֶם. אוֹלָם שׁוּב נַחַח דַּעַתְּם, כְּאֲשֶׁר נוֹדַע לָהֶם עַל הָאֲפְשָׁרוֹת שֶׁל עֲשִׂית 'הֵתֵר עֶסְקָא'. וְאִזּוֹ כְּאֲשֶׁר יֵרַד מִשְׁהָ רַבְּנוּ מֵהַר סִינַי לְאַחַר קִבְּלַת הַתּוֹרָה נִדְּחִפוּ הִלְלוּ וּבָאוּ לְפָנָיו כְּדִי לְהוֹכִיחַ לוֹ בְּלִמְדוֹנוֹתָם שֶׁמִּתֵּר לָהֶם לְהִמְשִׁיךְ בְּעֶסְקֵיהֶם עַל פִּי 'הֵתֵר עֶסְקָא'.

הַבֵּין מִשְׁהָ רַבְּנוּ כִּנְנַתְּם וְאִזּוֹ קָרָא לָהֶם וְאָמַר: בּוֹאוּ וְקָרְבוּ אֵלַי בְּנֵי חֲבִיבֵי, שִׁמְעוּ וְאֲפָרֵשׁ לָכֶם אֵת הַפְּסוּיק: 'אֵת כֶּסֶף, אֵת הַכֶּסֶף שֶׁלָּךְ, 'אֵל תִּתֵּן בְּנִשְׁךְ', אֵל תִּתֵּן אוֹתוֹ לְחִבְרָה עַבּוּר נִשְׁךְ, כְּדִי שֶׁתּוֹכֵל אֶתְּהָ לְנִשְׁךְ, כְּלוֹמֵר, לְאָכַל. כִּי אִם אֵם אֶתְּהָ מְלוּהָ עַל פִּי 'הֵתֵר עֶסְקָא' אֵל לָךְ לַעֲשׂוֹת זֹאת בְּשִׁבִיל שֶׁהַלּוּהָ בּוֹכָה עַל אוֹתָם הַמְּעוֹת שֶׁל רַבִּית שֶׁהוּא נוֹתֵן לָךְ, שֶׁכֵּן עָלִיו לְעַבֵּד כְּדִי שֶׁאֶתְּהָ תּוֹכֵל לְשַׁבֵּת וְלְאָכַל בְּמִנוּחָה, 'אָדָם לְעֵמֶל יוֹלֵד', כָּל אָדָם צָרִיךְ לְעֵמֶל בְּעִצְמוֹ, וְלֹא לְנִשְׁךְ. כְּלוֹמֵר, לְהִשְׁיֵג אֵת צְרֻכֵי אֲכִילָתוֹ וּמְחִיתוֹ, מִעֲבוּדַת חֲבֵרוֹ. הַחֲבֵר אֵינוֹ חַיֵּב לְעַבֵּד בְּשִׁבְלֵךְ! עַבֵּד בְּעִצְמָךְ! וְזוֹ מְשִׁמְעוּתָהּ הָאֲמִתִּית שֶׁל אֲסוּר הַרְבִּית, הַמְּלוּהָ נוֹשֵׁךְ, אוֹכֵל, אֵת עֲבוּדַת הַלּוּוּהָ בְּעוֹד שֶׁכָּל אֶחָד צָרִיךְ לְעַבֵּד בְּעִצְמוֹ.

(אֲנִשֵּׁי מַעֲלָה עֲמוּד קֵלָה)

לשמה, ענה: אתה מתכוון לתת את כספך ברבית והנה רוצה להלביש את זה במעטה של למוד התורה על מנת לקבל את הסכמתי? אני חושב שאם תשאיר בחנות ותמכר בהין צדק ואיפת צדק הרי תקיים בזה את התורה ותמנע מלתת את כספך ברבית...

ופעם התבטא בדברי תורתו: כאשר בא אלי יהודי ומגיש לי קוויטל עם פדיון, ואגב כך הוא מתאוון בפני כי הלוח שלו אשר לוח ממנו כסף ברבית פשט את הרגל והפסיד את כספו, הרי הוא מפסיד גם את הפדיון שנותן לי כי לא אתפלל למענו. יהודי מתל אביב נכנס אל ה'אמרי חיים' עם קוויטל וצרף עשר לירות דמי פדיון. אגב כך ספר כי היות שהוא כבר זקן ותשוש על כן מכר את חנותו ואת הכסף מסר ברבית, וכעת מבקש ברכה שיצליח, ענהו ה'אמרי חיים': אם כך, גם את עשר הלירות האלו הפסדת כי אני לא אתן ברכה עבור דבר כזה.

ופעם אחרת בא אחד שהתאוון לפניו כי הזדמן לו לפתח בית מלאכה שיוכל להתפרנס ממנו בכבוד ואולם אין לו די כסף להשקיע במפעל והעצה היחידה העומדת בפניו ללוות כסף ברבית. נאנח הרה"ק והפטיר: כסף ברבית? אני אעזר לך גם כן אך אל תלוח ברבית! ואמנם הלוח לו סכום כסף והלה פתח בית מלאכה והצליח בפריסתו.

פעם בדברי תורה אמר: מי שלוקח רבית בלי התר עסקא הוא פשוט רשע, אלא שאפלו עם התר עסקא באם זו הפרנסה שלו הוא מכער. ואמר: הביטו וראו ביום הכפורים בעת שהמלוח ברבית מכה על לבו ואומר 'על חטא שחטאנו לפניך בנשך ובמרבית' גם אז חוטא הוא שהרי באותה שעה גם כן נוטל רבית, וכי ראיתם שמלוח ברבית יחזיר ללוח את הרבית שלקח בעד אותה שעה.

(מאיר החיים' ח"ד עמוד שפה)

אתה עשוי להפסיד את הקרן שלך בגלל הרבית
הרה"ק רבי מאיר יחיאל מאוסטרובצא זיע"א דבר פעם עם סוחר אחד על הפסוק 'את כספך לא תתן לו בנשך' וכה אמר לו:

'את כספך לא תתן לו, את הכסף שלך אל תמסר לאחר, 'בנשך', הינו בעבור הרבית שאתה עשוי לקבל עבורו. כלומר, אתה הרי עשוי להפסיד את הקרן שלך בגלל הרבית.

(אור תורה השלם' משמרות כהונה, עמוד סה)

העכברים אכלו את השלחן ערוך בהלכות רבית

הרה"ק רבי מרדכי חיים מסלונים זיע"א ספר, מחסיד אחד בשם ר' יחזקאל, שבסוף ימיו התגורר בצפת. הוא נתן פעם מכספו בעסקא בכדי להרויח.

ובלקחו השלחן ערוך שלו, חלק יורה דעה, הלכות רבית, לעין, ראה שעכברים אכלו את הניר בהלכות רבית. כנראה לא היה לפי מדרגתו לתת כספו בעסקא. (זכרון עז' ח"ב עמוד שה)

מי שלוקח רבית בלי התר עסקא הוא פשוט רשע

בעל חנות נכנס פעם אל הרה"ק ה'אמרי חיים' מויזניץ זיע"א להתיעץ עמו כשהצעה בפיו: היות שנפשו השקה בתורה ורצונו לשבת ללמד, אך מנין יקח לפרנסתו, על כן חשב למכר את חנותו וילוח את הכסף ברבית, אזי מהרויחם יוכל להתפרנס.

ה'אמרי חיים' שהכיר את הלה כי איננו מתכוון ממש

הפותרים נכונה יכנסו להגרלה אי"ה על סידור מתיבתא מנחה מעריב בהוצאת "עוז והדר". את הפתרונות יש לשלוח אלינו עד ליום שני

למספר פקס: 077-470-26-81

או למייל: magdenot@gmail.com

נא לכתוב שם, כתובת מדויקת וטלפון.

בראש הדף לציין "עבור חידון לנוער".

חידון אכזנות - נושא פרסים
באיזה פסוק בפרשה זו (בהר) יש 6 מלים
רצופות שמתחילות כלן באותה אות?

פתרון החידה וכן שם הזוכה, יפורסמו אי"ה בגליונות הבאים

פתרון החידה - פרשת תצוה-פורים:

ש. כמה פעמים מוזכר המן במגילה?

ת. דרשו 'בעלי הרמזים' וחקרו שהשם 'המן' מופיע במגילה חמישים וארבע פעמים, לרמז "וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי" (בראשית טו, יד) ד"ן כמספר 54 פעמים שמופיע במגילה, ומכים בהזכרת כל שם ושם.

שם הזוכה בסידור מתיבתא מנחה מעריב בהוצאת "עוז והדר":

פרשת תצוה-פורים:

ה' אליהו צבי אונגר מאשדוד.

